

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

MARDİN DARGEÇİT BELEDİYESİ

2024 YILI

SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Ekim 2025

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ	1
2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU	8
3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	9
4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI	9
5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	10
6. DENETİM GÖRÜŞÜ	12
7. DENETİM BULGULARI	12

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Personel Bilgileri	3
Tablo 2: 2024 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekleri	3
Tablo 3: 2024 Yılı Bütçe Gelirleri	4
Tablo 4: 2024 Yılı Bütçe Giderleri	5
Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2022-2024) Seyri	5
Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2022-2024) Seyri	6
Tablo 7: Belediyenin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler	7
Tablo 8: ÇTV Alacakları	20

KISALTMALAR

ÇTV	: Çevre Temizlik Vergisi
MARSU	: Mardin Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü
TL	: Türk Lirası

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Haklar Hesabı Yerine Giderler Hesabının Kullanılması
2. Satışı Yapılan Taşınmazların Satış Bedelleri Üzerinden Muhasebe Kayıtlarından Çıkarılması
3. Taşınmazlara İlişkin Kayıt ve Değer Tespit İşlemlerinin Tamamlanmaması

B. Diğer Bulgular

1. Mahkeme Kararları ve İcra Dairelerinin Ödeme veya İcra Emirleri Üzerine Yapılan Ödemeler İçin Hak Sahiplerinin Borç Durumunu Gösterir Belgenin Aranılmaması
2. Belediyenin Sosyal Yardım Süreçlerini Detaylandıran Bir Düzenlemenin Bulunmaması
3. MARSU Tarafından Belediye Adına Tahsil Edilen Vergi Bedellerinin Takibinin Yapılmaması
4. Belediye Sınırları İçerisinde Faaliyet Gösteren İş Yerlerinin Bir Kısımından İlan ve Reklam Vergisi Tahakkuk ve Tahsilatlarının Yapılmaması
5. Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu'na Göre Kurulması Gereken Değerlendirme Komisyonunun Kurulmaması
6. Meclis Kararıyla Ek Ödenek Verilmesine Rağmen Gelir ve Finansman Kaynağının Bulunmaması ve Alınan Kararın Büyükşehir Belediye Meclisine Gönderilmemesi
7. Hayvanları Koruma Kanunu Gereğince Kurulması Gereken Hayvan Bakımevlerinin Kurulmaması ve Bu Amaçla Ödenek Ayrılmaması
8. Doğrudan Temin ile Yapılan Mal ve Hizmet Alımlarda Kamu İhale Kurumunun Uygun Görüşü Alınmadan Parasal Limitin Aşılması

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Belediyeler, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 127'nci maddesinde, belediye halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları seçimlerle oluşturulan kamu tüzel kişileri olarak tanımlanmıştır. Belediyelerin kuruluş, görev ve yetkilerinin yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenleneceği Anayasa'da hüküm altına alınmıştır.

Mardin Dargeçit Belediyesi 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3'üncü maddesinde yer alan sınıflandırma çerçevesinde genel yönetim kapsamında yer almakta olup faaliyetlerini 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun verdiği yetki ve sorumluluklar çerçevesinde yürütmektedir. Belediye, büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan bir ilçe belediyesidir ve belediyenin sınırları, bulunduğu ilçenin mülki sınırlarıdır.

Kamu İdaresinin temel mevzuatı 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile 5393 sayılı Belediye Kanunu olup bu Kanunlarda kurumun görev, yetki, sorumlulukları ile organları, teşkilatı, bütçe ve denetimi gibi temel hususlar düzenlenmektedir. Bununla birlikte görev, yetki, imtiyaz ve sorumlulukları diğer ilgili kanun ve yönetmeliklerde de düzenlenmiştir.

5216 sayılı Kanun'un 7'nci maddesinde, büyükşehir belediyelerinin ve büyükşehir ilçe belediyelerinin görev ve yetkileri ayrıntılı bir şekilde sayılmıştır. Söz konusu görev ve yetkiler genel olarak 5393 sayılı Kanun'da belirtilen görev ve yetkilerin paylaşımından ibarettir. Büyükşehir kapsamındaki belediyeler arasında hizmetlerin yerine getirilmesi bakımından uyum ve koordinasyonun büyükşehir belediyesi tarafından sağlanması da hüküm altına alınmıştır. Büyükşehir belediyelerinin, kendi sınırları içerisinde yer alan ilçe belediyelerinin imar uygulamalarını denetleme yetkisi bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyeleri hakkında 5393 sayılı Kanun'da yer verilen yetki, imtiyaz ve muafiyetlerin geçerli olduğu da mezkûr Kanun'da belirtilmiştir.

5393 sayılı Kanun'un 14'üncü maddesinde, belediyelerin mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla; kentsel altyapı, çevre sağlığı, temizlik, katı atık, zabıta, park ve yeşil alanlar, konut, kültür ve sanat, öğrenci yurtları, sosyal hizmetler, nikâh ve benzeri hizmetleri yapacağı veya yaptıracığı, bunun yanı sıra devlet okullarının ve mabetlerin tüm ihtiyaçlarını karşılayabileceği, sağlıkla ilgili tesisler açabileceği, sporu teşvik edebileceği ve gıda bankacılığı

yapabileceği hüküm altına alınmıştır.

5393 sayılı Kanun'un 15'inci maddesinde; belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak, yönetmelik çıkarmak, belediye gelirlerini tahsil etmek, ticari hayata katkı sağlamak gibi yetki ve imtiyazlar sayılmıştır.

Merkezi idarenin, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla mahalli idareler üzerinde idari vesayet yetkisine sahip olduğu Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda hüküm altına alınmıştır. Bu idari vesayet yetkisi denetim ve soruşturma konularında İçişleri Bakanlığı tarafından, yönetsel konularda ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından kullanılmaktadır.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

5393 sayılı Kanun'a göre ilçe belediyesinin organları; belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanıdır.

Dargeçit Belediyesinin karar organı olan Belediye Meclisi, Belediye Başkanı ve 15 meclis üyesinden oluşmaktadır.

Belediye teşkilâtı norm kadro esaslarına uygun olarak yazı işleri, mali hizmetler, fen işleri ve zabıta birimlerinden oluşmaktadır. Beldenin nüfusu, fiziki ve coğrafi yapısı, ekonomik, sosyal ve kültürel özellikleri ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak, norm kadro ilke ve standartlarına uygun olarak gerektiğinde sağlık, itfaiye, imar, insan kaynakları, hukuk işleri ve ihtiyaca göre diğer birimler kurulabilmektedir. Bu birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi belediye meclisinin yetkisi dâhilindedir.

Belediyelerdeki tüm kadrolara yapılacak olan atamalar kanun ve yönetmeliklerde belirtilen kriterlere uygun olarak belediye başkanı tarafından yapılmakta, birim müdürlüğü ve üstü yönetici kadrolarına yapılan atamalar ilk toplantıda belediye meclisinin bilgisine sunulmaktadır. 5393 sayılı Kanun'a istinaden belediye başkanı, zorunlu gördüğü takdirde, beldenin nüfus sayısına göre en çok bir belediye meclis üyesini belediye başkan yardımcısı olarak görevlendirebilmektedir.

Mardin Dargeçit Belediyesi teşkilatı; Belediye Meclisi, Belediye Başkanı, Belediye Başkan Yardımcısı, Belediye Encümeni ve hizmet birimlerinden oluşmaktadır. Belediye teşkilat yapısında yer alan 11 Müdürlük ile hizmetlerini yerine getirmektedir. Söz konusu

Müdürlüklerin tümü doğrudan Belediye Başkanına bağlıdır.

Belediye hizmetlerinin yerine getirilmesinde memur, sözleşmeli personel ve işçiler çalıştırılmaktadır. Çalıştırılan belediye personeline ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda detaylandırılmıştır.

Tablo 1: Personel Bilgileri

Personel İstihdam Türü	İhdas Edilmiş Norm Kadro Sayısı	Dolu Kadro Sayısı
Memur	118	25
Sözleşmeli Personel	-	1 Kısmi Zamanlı Personel
Kadrolu İşçi	59	4
Geçici İşçi	-	-
Toplam	177	30
696 Sayılı KHK Uyarınca Çalıştırılan		57

1.3. Mali Yapı

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 12'nci maddesinde, genel yönetim kapsamındaki idarelerin bütçeleri içinde mahalli idareler bütçeleri de sayılmış, mahalli idare bütçesi, mahalli idare kapsamındaki kamu idarelerinin bütçesi olarak tanımlanmıştır. Bütçe işlemleri 27.05.2016 tarih ve 29724 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre yürütülmektedir.

Bütçe; belediyenin stratejik planına ve performans programına uygun olarak, analitik bütçe sistemine göre belediye başkanı tarafından hazırlanan, mali yıl ve izleyen iki yıl içindeki gelir ve gider tahminlerini gösteren, gelirlerin toplanmasına ve harcamaların yapılmasına izin veren ve belediye meclisince kabul edilen bir karardır. Bu kapsamda Dargeçit Belediyesi, faaliyetlerini ilgili mali yılı bütçesi ile verilen ödenekler ile yürütmektedir.

Dargeçit Belediyesinin 2024 yılı bütçe ödenekleri, tahmini bütçe gider ve gelirleri ile gerçekleşme tutarı aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 2: 2024 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekleri

Giderin Türü	Geçen Yılda Devreden Ödenek (TL)	Bütçe ile Verilen Ödenek (TL)	Ek Ödenek (TL)	Eklenen (TL)	Düşülen Ödenek (TL)	Ödenek Toplamı (TL)	Bütçe Gideri Toplamı (TL)	İptal Edilen Ödenek (TL)	Ertesi Yıla Devreden Ödenek (TL)
Personel Giderleri	0,00	26.278.111,00	800.000,00	14.545.936,00	1.886.351,00	39.737.696,00	31.906.998,39	7.830.697,61	0,00

Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	0,00	4.018.429,00	150.000,00	323.700,00	178.600,00	4.313.529,00	2.823.161,93	1.490.367,07	0,00
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	0,00	92.750.335,00	49.050.000,00	32.596.620,00	19.965.387,00	154.431.568,00	101.211.852,30	53.219.715,70	0,00
Faiz Giderleri	0,00	1.510.960,00	0	2.365.000,00	0	3.875.960,00	3.722.221,81	153.738,19	0,00
Cari Transferler	0,00	1.773.699,00	0	34.000,00	30.000,00	1.777.699,00	293.440,97	1.484.258,03	0,00
Sermaye Giderleri	0,00	13.512.940,00	85.000.000,00	46.000,00	19.645.918,00	78.913.022,00	66.038.908,40	12.874.113,60	0,00
Sermaye Transferleri	0,00	400.960,00	0	0	0	400.960,00	0	400.960,00	0,00
Borç Verme	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0,00
Yedek Ödenek	0,00	14.754.566,00	0	0	8.205.000,00	6.549.566,00	0	6.549.566,00	0,00
TOPLAM	0,00	155.000.000,00	135.000.000,00	49.911.256,00	49.911.256,00	290.000.000,00	205.996.583,80	84.003.416,20	0,00

Dargeçit Belediyesinin 2024 mali yılı bütçesi ile 155.000.000,00-TL ödenek öngörülmüş olup 135.000.000,00 TL ek ödenek alınmış, 2024 Yılı toplam ödenek tutarı 290.000.000,00 TL olmuştur. Yıl içinde 205.996.583,80-TL bütçe gideri yapılmış, 84.003.416,20-TL ödenek iptal edilmiştir.

Dargeçit Belediyesinin 2024 yılı Bütçesi “(A) Ödenek Cetvelinde” 155.000.000,00- TL ödenek, “(B) Gelirlerin Ekonomik Sınıflandırılması” cetvelinde ise 155.000.000,00-TL gelir tahmini öngörülmüş olup bütçe denkliği sağlanmıştır.

Kurumun 2024 Yılı Bütçe Gelirleri tutarı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3: 2024 Yılı Bütçe Gelirleri

Bütçe Gelirinin Ekonomik Kodu	Bütçe Gelir Tahmini (TL)	Tahsilat Tutarı (TL)	Red ve İadeler (TL)	Net Tahsilat (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01- Vergi Gelirleri	18.607.745,00	14.325.742,38	0,00	14.325.742,38	76,98
03- Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	4.348.837,00	562.902,43	0,00	562.902,43	12,94
04- Alınan Bağış ve Yardımlar	25.523.675,00	12.500.000,00	0,00	12.500.000,00	48,97
05- Diğer Gelirler	102.931.253,00	90.892.787,65	0,00	90.892.787,65	88,30
06- Sermaye Gelirleri	3.588.490,00	16.901.292,34	0,00	16.901.292,34	470,98
08-Alacaklardan Tahsilat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
09- Red ve İadeler	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Toplam	155.000.000,00	135.182.724,80	0,00	135.182.724,80	87,21
---------------	-----------------------	-----------------------	-------------	-----------------------	--------------

2024 yılında net bütçe geliri %87,21 seviyesinde gerçekleşmiştir. Vergi Gelirleri (%76,98), Alınan Bağış (%48,97), Diğer Gelirler (%88,30) ve Sermaye Gelirleri (%470,98) beklenenin üstünde gerçekleşmiştir. Diğer Gelirler kalemindeki artışın sebebinin Vergi ve Harç Gelirlerinden Alınan Paylardan kaynaklı olduğu görülmüştür. Sermaye gelirlerinin beklenen seviyenin üstünde oluşma sebebinin planlanan taşınmaz satışlarının gerçekleşmesinden kaynaklandığı anlaşılmıştır.

Kurumun 2024 Yılı Bütçe Giderleri tutarı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4: 2024 Yılı Bütçe Giderleri

Bütçe Giderinin Ekonomik Kodu	Bütçe Toplam Ödeneği (TL)	Bütçe Gideri (Gerçekleşen) Tutar (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01- Personel Giderleri	39.737.696,00	31.906.998,39	80,29
02- Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	4.313.529,00	2.823.161,93	65,45
03- Mal ve Hizmet Alım Giderleri	154.431.568,00	101.211.852,30	65,54
04- Faiz Gideri	3.875.960,00	3.722.221,81	96,03
05- Cari Transferler	1.777.699,00	293.440,97	16,51
06- Sermaye Giderleri	78.913.022,00	66.038.908,40	83,69
07- Sermaye Transferleri	400.960,00	0,00	0,00
08- Borç Verme	0,00	0,00	0,00
09- Yedek Ödenekler	6.549.566,00	0,00	0,00
Toplam	290.000.000,00	205.996.583,80	71,03

2024 yılında bütçe giderleri %71,03 olarak beklenenin altında gerçekleşmiştir.

Belediyenin bütçe gelirleri ve giderlerinin ekonomik sınıflandırmaya göre son üç yıllık seyri ve 2023 yılının 2022 yılına, 2024 yılının 2023 yılına göre değişim yüzdeleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2022-2024) Seyri

Bütçe Gelirinin Çeşidi	2022 Yılı (TL)	2023 Yılı (TL)	2024 Yılı (TL)	2023-2022 Değişim Oranı (%)	2024-2023 Değişim Oranı (%)
Vergi Gelirleri	2.900.072,35	7.299.448,03	14.325.742,38	151,69	96,25
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	572.540,04	2.100.529,34	562.902,43	266,87	-73,20
Alınan Bağış ve Yardım ile Özel Gelirler	7.232.410,01	11.000.000,00	12.500.000,00	52,09	13,63

Diğer Gelirler	28.304.567,09	50.860.448,71	90.892.787,65	79,68	78,71
Sermaye Gelirleri	0,00	18.404.385,22	16.901.292,34	-	-8,16
Toplam	39.009.589,49	89.664.811,30	135.182.724,80	129,85	50,76
Bütçe Gelirlerinden Red ve İadeler Toplamı (-)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Net Toplam	39.009.589,49	89.664.811,30	135.182.724,80	129,85	50,76

Tablodaki veriler dikkate alındığında, 2024 yılındaki gelirlerde bir önceki yıla göre 45.517.913,50-TL'lik (%50,76) artış göstermiştir. Bu çerçevede; Sermaye Gelirlerinde 1.503.092,88 TL (%8,16) azalış olmasına rağmen; Vergi Gelirlerinde 7.026.294,35-TL (%96,25), Diğer Gelirlerde 40.032.338,94-TL (%78,71) tutarlarındaki artışlar toplam artış üzerinde belirleyici olmuştur.

Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2022-2024) Seyri

Bütçe Giderinin Çeşidi	2022 Yılı (TL)	2023 Yılı (TL)	2024 Yılı (TL)	2023-2022 Değişim Oranı (%)	2024-2023 Değişim Oranı (%)
Personel Giderleri	6.198.120,38	12.466.988,86	31.906.998,39	101,14	155,93
SGK Devlet Prim Giderleri	812.767,79	1.558.369,05	2.823.161,93	91,73	81,16
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	35.889.689,02	67.803.946,07	101.211.852,30	88,92	49,27
Faiz Giderleri	0,00	4.032.762,01	3.722.221,81	-	-7,70
Cari Transferler	0,00	183.116,98	293.440,97	-	60,24
Sermaye Giderleri	0,00	6.628.426,05	66.038.908,40	-	896,29
Sermaye Transferleri	0,00	85.573,86	0,00	-	-
Toplam	42.900.579,43	92.759.182,88	205.996.583,80	116,21	122,07

Belediyenin bütçe giderleri toplamı 2024 yılında 2023 yılına göre 113.237.400,92-TL (%122,07) artış göstermiştir. Gider kalemleri incelendiğinde, 2024 yılında Personel Giderlerinin 19.440.009,53-TL (%155,93), Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Prim Giderlerinin 1.264.792,88-TL (%81,16), Mal ve Hizmet Alım Giderlerinin 33.407.906,23-TL (%49,27), Cari Transferlerin 110.323,99-TL (%60,24) ve Sermaye Giderlerinin 59.410.482,35-TL (%896,29) arttığı görülmektedir.

Faaliyet Sonuçları Tablosuna göre; bütçe ile ilgili olsun ya da olmasın Belediyenin faaliyetlerinden dolayı tahakkuk eden 2024 yılı Faaliyet Gideri 126.188.064,95-TL, Faaliyet Geliri 124.839.642,31-TL olup Dönem Olumsuz Faaliyet Sonucu ise -1.348.422,64-TL olarak gerçekleşmiştir.

Dargeçit Belediyesinin doğrudan hissedarı olduğu şirketlere ilişkin özet bilgi aşağıdaki

tabloda gösterilmiştir.

Tablo 7: Belediyenin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler

Sıra No	Şirketin Adı	Toplam Sermaye (TL)	Hisse Oranı (%)
1	GÜLBİŞ A.Ş	400.000,00	100
2	Dargeçit Personel A.Ş	10.000,00	100

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

Dargeçit Belediyesinin muhasebe kayıt işlemleri Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirilmektedir. Mahalli idarelerin hesap planı, 23.12.2014 tarihli ve 29214 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 46'ncı maddesinde ana hesap grupları, hesap grupları ve hesaplar itibarıyla belirlenmiş çerçeve hesap planında yer alan hesaplardan oluşmaktadır. Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer almamakla birlikte, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer alan herhangi bir hesabın kullanılması gerekliliği ortaya çıkarsa Yönetmelik'teki hesap planına ilave hesap eklemeye veya çıkarmaya, Hazine ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkilidir.

Ayrıca, mahalli idarelere ait detaylı hesap planları, bu Yönetmelik'te belirlenen hesap planı çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle ilgili Bakanlıklarca hazırlanmaktadır.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 484 ve 485'inci maddeleri uyarınca; mali tablolar, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde belirlenen ilkelere ve standartlara uygun olarak hazırlanır ve belirlenen sürelerde ilgililerin bilgisine sunulur. Bu bağlamda, İdarece üretilen cetvel ve temel mali tablolar ile diğer mali tablolar şunlardır:

- a) Mizan cetveli
- b) Temel mali tablolar
 - 1) Bilanço
 - 2) Faaliyet sonuçları tablosu
 - 3) Nakit akış tablosu
- c) Diğer mali tablolar

- 1) Bütçe uygulama sonuçları tablosu
- 2) Gelirlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
- 3) Giderlerin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
- 4) Giderlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
- 5) Bütçe gelirlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu
- 6) Bütçe giderlerinin kurumsal sınıflandırılması tablosu
- 7) Bütçe giderlerinin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
- 8) Bütçe giderlerinin finansal sınıflandırılması tablosu
- 9) Bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu
- 10) Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu.

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuştur:

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Faaliyet sonuçları tablosu,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetim hesabı icmal cetveli.

Kamu İdaresinin denetimi; yukarıda belirtilen defter, tablo ve belgeler ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütölüp sonuçlandırılmıştır.

Denetim görüşü, kamu idaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tablolarından bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine

uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmamasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

5018 sayılı Kanun uyarınca; idarenin amaçlarına, belirlenmiş politikalara ve mevzuata uygun olarak faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini, varlık ve kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, malî bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini sağlamak üzere idare tarafından yeterli ve etkili bir iç kontrol sisteminin kurulması gerekmektedir.

Kanun uyarınca; Belediye başkanları üst yönetici vasfı ile kendi kurumlarının stratejik planlarının ve bütçelerinin makro düzeydeki plan ve programlara uygun olarak hazırlanması ve uygulanmasından, mali yönetim ve kontrol sisteminin işleyişinin gözetilmesi, yürütülmesi ve izlenmesinden sorumludurlar ve bu sorumluluğun gereklerinin harcama yetkilileri, mali hizmetler birimi ve iç denetçiler aracılığıyla yerine getirilecektir. Yeterli ve etkili bir kontrol sisteminin oluşturulabilmesi için; mesleki değerlere ve dürüst yönetim anlayışına sahip olunması, malî yetki ve sorumlulukların bilgili ve yeterli yöneticilerle personele verilmesi, belirlenmiş standartlara uyulmasının sağlanması, mevzuata aykırı faaliyetlerin önlenmesi ve kapsamlı bir yönetim anlayışı ile uygun bir çalışma ortamının ve saydamlığın sağlanması bakımından üst yöneticileri ile diğer yöneticiler tarafından görev, yetki ve sorumluluklar göz önünde bulundurulmak suretiyle gerekli önlemler alınmalıdır.

Görev ve yetkileri çerçevesinde, malî yönetim ve kontrol süreçlerine ilişkin standartlar ve yöntemler Hazine ve Maliye Bakanlığınca, iç denetime ilişkin standartlar ve yöntemler ise İç Denetim Koordinasyon Kurulu tarafından belirlenir, geliştirilir ve uyumlaştırılır.

İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar'ın "İç kontrol standartları" başlıklı 5'inci maddesinde, iç kontrol standartlarının, merkezi uyumlaştırma görevi çerçevesinde Maliye Bakanlığı tarafından belirlenip yayımlanacağı, kamu idarelerinin malî ve malî olmayan tüm işlemlerinde bu standartlara uymakla ve gereğini yerine getirmekle yükümlü bulunduğu, Kanuna ve iç kontrol standartlarına aykırı olmamak koşuluyla, idarelerce, görev alanları çerçevesinde her türlü yöntem, süreç ve özellikle işlemlere ilişkin standartlar belirlenebileceği belirtilmiştir.

Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği ile de iç kontrolün; "kontrol ortamı, risk değerlendirmesi, kontrol faaliyetleri, bilgi ve iletişim ile izleme" bileşenleri temelinde, standartlar ve sağlanması gereken genel şartlar belirlenmiş ve bu alandaki çalışmaların hazırlanacak eylem planları ile izlenmesi öngörülmüştür.

Bu çervede Belediyenin iç kontrol sistemi; anılan Tebliğ'de yer verilen kontrol ortamı, risk değerlendirmesi, kontrol faaliyetleri, bilgi ve iletişim ile izleme bileşenleri esas alınarak değerlendirilmiştir.

Kontrol Ortamı Standartları

Kurum organizasyon yapısı içerisinde görev, yetki ve sorumluluklar ile yetki devirleri ve sınırları tam ve açık bir şekilde belirlenip yazılı hale getirilmemiştir. İdarede "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri" ile ilgili eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yeterli değildir. Personelin işe alınması, yer değiştirmesi, görevde yükselmesi, yeterlilik-performans değerlendirmesi ile disiplin hükümlerine yönelik insan kaynakları politikası, belirlenmemiş ve kurum çalışanlarına duyurulmamıştır. Hassas görevlere ilişkin prosedürler belirlenmemiştir.

Risk Değerlendirme Standartları

Stratejik plan, belediye nüfusunun ellibinin (50.000) altında olması nedeniyle hazırlanmamıştır. İdare performans programını strateji planının hazırlanmamasından dolayı mevzuata uygun şekilde hazırlanmamış ve zamanında yayımlanmamıştır. İdare hiçbir kontrol riski belirlememiştir. Risklerin değerlendirilmesine yönelik herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

Kontrol Faaliyetleri Standartları

İdare tarafından yetkileri belirlemek amacıyla iş akış süreçleri hazırlanmamıştır. İdare tarafından yetki devri mevzuata uygun yapılmamıştır. İdarede yapılan görevlendirmelerde, görevlendirmeler farklı kişiler arasında dağıtılmamış olup, "görevler ayrılığı" prensibine uyulmamıştır. İdarece belirlenen risklerin kabul edilebilir düzeye indirilmesine yönelik kontrol faaliyetleri belirlenmemiştir. Ön mali kontrol sistemi, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar'a uygun olarak kurulmamıştır. Kamu idaresinin ön mali kontrol yönergesi, mevcut değildir.

Bilgi ve İletişim Standartları

İdare faaliyet raporu içerik olarak mevzuata uygun hazırlanmamıştır. İdarenin Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı hazırlanmamıştır.

İzleme Standartları

İdarenin tüm birimleri tarafından iç kontrol sistemi, yılda en az bir keredegendirilmemekte İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulunun olmaması nedeniyle

raporlanmamaktadır. Kamu İdaresinde iç denetim birimi kurulmamıştır. İç denetim biriminin iç kontrol sistemine ilişkin iç denetim çalışması mevcut değildir.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Mardin Dargeçit Belediyesi 2024 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, “Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular” bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Haklar Hesabı Yerine Giderler Hesabının Kullanılması

Kurumun maddi olmayan duran varlıklara ilişkin hesaplarının incelenmesi neticesinde, bilgisayar yazılımı ve benzeri alımlarının 260 Haklar Hesabı ile aktifleştirilmesi gerekirken doğrudan 630 Giderler Hesabı ile giderleştirildiği görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 260 Haklar Hesabı başlıklı 210'uncu maddesinde, “Bu hesap, bedeli karşılığı edinilen hukuki tasarruflar ile belirli alanlarda tanınan kullanma ve yararlanma gibi hak ve yetkiler dolayısıyla yapılan ve ekonomik değer taşıyan harcamaların izlenmesi için kullanılır.” denilmektedir.

Anılan Yönetmelik'in “Hesabın işleyişi” başlıklı 211'inci maddesinde de, haklar hesabına ilişkin borç ve alacak kayıtları gösterilmiştir.

Öte yandan, Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün amortisman ve tükenme paylarını düzenleyen 47 Sıra Numaralı Genel Tebliğinde, 260 Haklar Hesabında izlenecek varlıklar amortisman ve tükenme payına tabi duran varlıklar arasında sayılmış ve aynı tebliğin 1 numaralı ekinde bu hesaba %100 oranında amortisman ayrılacağı belirtilmiştir.

Yapılan incelemede, Belediye otomasyon yazılımı ile Fen İşleri Müdürlüğünde kullanılmak üzere alınan yazılım programı için toplamda 1.349.995,00 TL'lik bilgisayar yazılım alımı ödemesinin 260 Haklar Hesabı yerine 630 Giderler Hesabına kaydedildiği tespit edilmiştir.

Kamu İdaresi cevabında, maddi olmayan duran varlıkların 630 giderler hesabı yerine 260 haklar hesabına kaydının yapılacağı ifade edilmiştir.

Mali yıl içinde alımı yapılan yazılım ve lisans sistemi gibi maddi olmayan duran varlıkların, 260 Haklar Hesabında izlenilmesi ve yıl sonunda %100 amortisman ve tükenme payı ayrılmak suretiyle giderleştirilmesi gerekmektedir.

BULGU 2: Satışı Yapılan Taşınmazların Satış Bedelleri Üzerinden Muhasebe Kayıtlarından Çıkarılması

Belediyenin mülkiyetinde olan arsaların satış işlemlerinin muhasebeleştirilmesinde satış değerinin tamamının ilgili maddi duran varlık hesabından düşüldüğü, satış değeri ile kayıtlı değer arasındaki farkın faaliyet hesaplarına kaydedilmediği görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin, 250 Arazi ve Arsalar Hesabına ilişkin "Hesabın işleyişi" başlıklı 189'uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (1) numaralı alt bendinde; "Satılan arsa ve arazilerin, bir taraftan kayıtlı değeri bu hesaba, satış bedeli ile kayıtlı değeri arasındaki olumlu fark 600-Gelirler Hesabına alacak, satış bedeli 100-Kasa Hesabı veya 102-Banka Hesabı ya da ilgili diğer hesaplara, satış bedeli ile kayıtlı değeri arasındaki olumsuz fark 630-Giderler Hesabına borç; diğer taraftan satış bedeli 800-Bütçe Gelirleri Hesabına alacak, 805-Gelir Yansıtma Hesabına borç kaydedilir." hükmü yer almaktadır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerinden de anlaşıldığı üzere satışı yapılan arsa veya arazinin kayıtlı değeri 250 Arazi ve Arsalar Hesabına alacak, satış değeri ile kayıtlı değeri arasında olumlu fark var ise 600 Gelirler Hesabına alacak, olumsuz fark var ise 630 Giderler Hesabına borç kaydedilecektir.

Muhasebe kayıtları üzerinde yapılan incelemede, arsa satış işlemlerinin muhasebeleştirilmesinde arsaların satış değerinin tamamının 250 Arazi ve Arsalar Hesabına alacak kaydı yapıldığı, satış değeri ile kayıtlı değeri arasındaki olumlu farkın 600 Gelirler Hesabına kaydedilmediği tespit edilmiştir. 2024 yılı içerisinde 50 adet arsanın 84.631.683,23 TL

karşılığında satıldığı, arsa satışı sırasında 250 Arazi ve Arsalar Hesabında kayıtlı değerlerin tamamının satışı yapılan 50 adet arsanın satış karşılığı kabul edilerek kayıtlardan çıkarıldığı Yapılan hatalı muhasebe kaydı sonucunda 250 Arazi ve Arsalar Hesabına 84.631.683,23 TL fazla alacak kaydı yapılmış, 600 Gelirler Hesabına ise kayıt yapılmadığı tespit edilmiştir.

Kamu İdaresi cevabında, satışı yapılan ve yapılacak olan taşınmazların satış bedelleri üzerinden yapılan arsa satışlarının 600 Gelirler hesabına kaydedileceği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, İdare tarafından taşınmaz envanterinin sağlıklı bir şekilde çıkarılması, muhasebe ile taşınmaz bilgi sisteminin entegrasyonunun sağlanması, taşınmaz programı üzerinden taşınmazların kayıtlı değerlerinin açık bir şekilde yer almasını sağlayacak bilgilere yer verilmesi, satışı yapılan taşınmazların kayıtlı değerleri üzerinden kayıtlardan çıkarılması gerekmektedir. Bu durum hem taşınmazların kayıtlı değerleri üzerinden kayıtlarda izlenmesi hem de taşınmazlara yönelik mali nitelikteki işlemlerin mevzuata uygun şekilde yerine getirilmesi açısından önem arz etmektedir.

BULGU 3: Taşınmazlara İlişkin Kayıt ve Değer Tespit İşlemlerinin Tamamlanmaması

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik hükümlerine göre hazırlanması gereken taşınmaz kayıt formlarının ve icmal cetvellerinin düzenlenmediği ve Belediye adına tapuda kayıtlı taşınmazların değerlendirme çalışmalarının tamamlanmadığı görülmüştür.

Taşınmazların yönetimi, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 44, 45, 47 ve 60'ıncı maddelerinde düzenlenmiştir. 5018 sayılı Kanun kapsamında olan kurum ve kuruluşların mülkiyetinde, yönetiminde ve kullanımında bulunan taşınmazların kaydına ve icmallерinin düzenlenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek üzere bu Kanun'un 44, 45 ve 60'ıncı maddelerine dayanılarak hazırlanan "Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik" 13.09.2006 tarih ve 2006/10970 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulmuştur.

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik'in "Kayıt ve kontrol işlemleri" başlıklı 5'inci maddesine göre kamu idareleri, mevcutlarla birlikte içinde bulunulan yılda çeşitli yollarla edinilen ve elden çıkarılan taşınmazlarını, miktar ve değer olarak takip etmek amacıyla kayıt altına alacaklardır.

Taşınmazların hangi değerler üzerinden kayıt altına alınacağı ise yine 5'inci maddede açıklanmış olup buna göre “Tapuda Kayıtlı Olan Taşınmazların” maliyet bedeli, bu taşınmazlardan maliyet bedeli belirlenemeyenlerin ise rayiç değer üzerinden kayıtlara alınacağı hüküm altına alınmıştır. Ancak bu taşınmazlardan maliyet ve rayiç bedeli belirlenemeyen taşınmazlar ile tapuda kayıtlı olmayan taşınmazlar başlığı altında yer alan taşınmazlardan sadece ekonomik olarak değerlendirmeye konu olanlar ile kamusal ihtiyaçlarda kullanılan taşınmazların, orta malları ve genel hizmet alanları başlığı altında yer alan taşınmazların ve de Bakanlık tarafından iz bedeli ile takip edilmesine karar verilen taşınmazların iz bedeli üzerinden kayıtlara alınacağı düzenlenmiştir.

Aynı Yönetmelik'in “Kayıt Şekli” başlıklı 7'nci maddesine göre kamu idarelerine ait taşınmazlar için “Tapuda Kayıtlı Olan Taşınmazlar Formu”, “Tapuda Kayıtlı Olmayan Taşınmazlar Formu” ve “Sınırlı Ayni Haklar ile Kişisel Haklar ve Tahsis Formu”nun düzenlenmesi gerekmektedir. Kamu idarelerinin taşınmaz kayıt ve kontrol işlemleriyle görevli birimlerinde hazırlanan bu formlar taşınmaz icmal cetvelleri hazırlamak üzere mali hizmetler birimine gönderilir. Mali hizmetler birimince bu formlar konsolide edilerek bu Yönetmelik'in ekinde (Ek 7) bulunan örneğe uygun şekilde taşınmaz icmal cetvelleri oluşturulur.

Yine Yönetmelik'in Geçici 1'inci maddesinde maliyet bedeli veya rayiç değerler üzerinden muhasebe kayıtlarına alınacak olan taşınmazların bu değerler üzerinden kayıtlara alınıncaya kadar emlak vergi değerleri üzerinden kayıtlarının yapılacağı; fiili envanterlerinin emlak vergi değeri üzerinden en geç 30.09.2014 tarihine kadar tamamlanarak Yönetmelik ekinde yer alan formlara ve cetvellere kaydedileceği; bu taşınmazlara ait bilgilerin muhasebe kayıtları yapılmak üzere muhasebe birimine gönderileceği, muhasebe biriminin de bu taşınmazları 01.10.2014 tarihinde muhasebe kayıtlarından çıkarıp fiili envanter üzerinden kayıtlara alacağı belirtilmiştir.

2014 yılında tamamlanan taşınmaz ve muhasebe kayıtları sonrası yine Yönetmelik'in Geçici 1'inci maddesinde “(...) *Yönetmeliğin 5 inci maddesine göre yapılması gereken işlemler 31/12/2017 tarihine kadar tamamlanır*” denilerek maliyet bedeli veya rayiç değer üzerinden kayıtlara alma işlemi için tamamlama tarihi öngörülmüştür. Dolayısıyla 31.12.2017 tarihine kadar tapuda kayıtlı olan taşınmazların maliyet bedeli veya rayiç değeri üzerinden kayıtlara alınması gerekmektedir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 187'nci maddesinde de taşınmazlar hakkında Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik

hükümleri doğrultusunda, bu maddede belirtilen esaslara göre işlem yapılacağı belirtildikten sonra Yönetmelik'in 188 ile 193'üncü maddeleri arasında taşınmaz varlıklara ilişkin işlemler muhasebe ilkeleri doğrultusunda açıklanmıştır. Yukarıda açıklanan mevzuat hükümleri doğrultusunda belediyede yapılan incelemede, Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik hükümlerine göre hazırlanması gereken Taşınmaz Kayıt Formları ile İcmal Cetvellerinin düzenlenmediği, tapuda kayıtlı olan taşınmazların değer tespit çalışmalarının yapılmadığı tespit edilmiştir.

Kamu İdaresi cevabında, taşınmaz kayıt cetvellerinin düzenlenmiş olduğu, bedel tespiti çalışmalarının devam ettiği ifade edilmiştir.

Bu itibarla muhasebe kayıtlarına esas teşkil edecek olan envantere yönelik söz konusu formlar ve icmal cetvellerinin düzenlenmemesi, tapuda kayıtlı bulunan taşınmazlar için değerlendirme işlemlerinin tamamlanmaması sonucunda 2024 yılı Bilançosu, Maddi Duran Varlıklar Hesap grubunun, 250 Arazi ve Arsalar Hesabı, 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri hesabı, 252 Binalar Hesabı ile 253.01 Tesisler Hesabı itibarıyla doğru ve güvenilir bilgi sunmadığından konu ile çalışmaların yerine getirilmesi gerekmektedir.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Mahkeme Kararları ve İcra Dairelerinin Ödeme veya İcra Emirleri Üzerine Yapılan Ödemeler İçin Hak Sahiplerinin Borç Durumunu Gösterir Belgenin Aranılmaması

Belediye tarafından 7524 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle 6183 sayılı Kanunu'nun 22/A maddesinde değişiklikle mahkeme kararları ve icra dairelerine ödeme veya icra emirleri üzerine yapılacak 5.000 (beşbin) TL'nin üzerinde yapacakları ödemelerde Maliye Bakanlığına bağlı tahsil dairelerine vadesi geçmiş borcun bulunmadığına ilişkin belgenin aranmadığı görülmüştür.

Kanun'un "Amme alacağı ödenmeden yapılmayacak işlemler ile işlem yapanların sorumlulukları" başlıklı 22/A maddesinde yer alan "her türlü ödemelerde," ibaresi 28/7/2024

tarifli ve 7524 sayılı Kanunun 1 inci maddesi ile “her türlü ödemelerde (mahkeme kararları ve icra dairelerinin ödeme veya icra emirleri üzerine yapılacak ödemeler dâhil),” şeklinde değıştirilmiştir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı) tarafından 05.09.2024 tarihli ve 32653 sayılı Resmî Gazete yayımlanarak 01.10.2024 tarihinde yürürlüğe giren “Tahsilat Genel Tebliğı Seri: A Sıra No: 1’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ” ile Tahsilat Genel Tebliğı Seri: A Sıra No: 1’in Birinci Kısım, İkinci Bölüm, “V. Amme Alacağı Ödenmeden Yapılmayacak İşlemler ile İşlem Yapanların Sorumlulukları” başlıklı bölümünün (1) numaralı alt bölümünde yer alan “bağlı döner sermaye işletmelerinin yapacağı her türlü ödemelerde” ibaresinden sonra gelmek üzere “(mahkeme kararları ve icra dairelerinin ödeme veya icra emirleri üzerine yapılacak ödemeler dâhil)” ibaresi eklenmiş, aynı Tebliğın Birinci Kısım, İkinci Bölüm, “V. Amme Alacağı Ödenmeden Yapılmayacak İşlemler ile İşlem Yapanların Sorumlulukları” başlıklı bölümünün (2) numaralı alt bölümüne (2/v) alt bölümünden sonra gelmek üzere “b)1/10/2024 tarihinden itibaren uygulanmak üzere ibaresi eklenmiş, 5018 sayılı Kanuna tabi kamu idareleri ile bu idarelere bağlı döner sermaye işletmelerinin, mahkeme kararları ve icra dairelerinin ödeme veya icra emirleri kapsamında 5.000 liranın üzerinde yapacakları ödemeler sırasında hak sahiplerinin,” ve (5.1.) numaralı alt bölümünde yer alan “2/a i” alt bölümünde” ibaresi ise “2/a - i” ve “2/b” alt bölümlerinde” şeklinde değıştirilmiştir.

Yukarıda belirtilen Kanun ve Tebliğ hükümleri uyarınca, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa tabi kamu idareleri ile bu idarelere bağlı döner sermaye işletmelerinin, mahkeme kararları ve icra dairelerinin ödeme veya icra emirleri kapsamında 5.000 TL’nin üzerinde yapacakları ödemeler sırasında, vadesi geçmiş vergi borcu durumunu gösterir belgenin hak sahiplerinden istenip sorgulamasının yapılması gerekmektedir.

Yapılan incelemede Tebliğ’in yürürlük tarihinden itibaren Belediye tarafından 7524 sayılı Kanunun 1’inci maddesiyle 6183 sayılı Kanunu’nun 22/A maddesinde değışiklikle mahkeme kararları ve icra dairelerine ödeme veya icra emirleri üzerine yapılacak 5.000 (beşbin) TL ödemelerde Maliye Bakanlığına bağlı tahsil dairelerine vadesi geçmiş borcun bulunmadığına ilişkin belgenin aranılmadığı tespit edilmiştir.

Kamu İdaresi cevabında, Mahkeme Kararları ve İcra Dairelerinin ödeme veya icra emirleri üzerine yapılacak ödemelerde hak sahiplerinin borç durumunu gösteren belgelerin aranacağı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak belediye tarafından, yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde kapsamda bulunan ödeme tür ve çeşitlerine göre vadesi geçmiş borcun bulunmadığına ilişkin belge aranılması gerekmektedir.

BULGU 2: Belediyenin Sosyal Yardım Süreçlerini Detaylandıran Bir Düzenlemenin Bulunmaması

Belediyenin sosyal yardımlarla ilgili süreçleri bütün yönleriyle ortaya koyan bir iç düzenlemesinin bulunmadığı, bu alandaki faaliyetlerin kişilerin/birimlerin inisiyatifinde yürütüldüğü görülmüştür.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14'üncü maddesinde belediyelerin görev ve sorumluluklarına yer verilmiştir. Söz konusu maddenin (a) fıkrasına göre bunlardan biri sosyal hizmet ve yardımlardır. Kanun'un 60'ıncı maddesinin (i) bendinde yer alan "*Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar*" hükmüne göre belediye giderleri arasında sayılan bu tür kalemler için ayrılan ödeneği kullanma yetkisi 38'inci maddenin (n) bendine göre belediye başkanına aittir.

Bu çerçevede belediyelerin sosyal yardım çalışmaları ve bu kapsamda yapacağı/yaptıracağı iş ve işlemler ile sarf edeceği giderler sosyal belediyecilik ve kamu hizmetinin bir parçası olarak kabul edilmektedir.

Yardımların gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaşması konusunda Belediyenin yardımın konu, kapsam ve süreçlerini belirleyen, kriterlerini ve karar aşamasını ortaya koyan bir mevzuat düzenlemesi bulunmamaktadır. Bu durum, sosyal yardımların verileceği kişiler ve sayısı ile bunlara hangi miktarda yardım yapılacağının belirlenmesi gibi konulardaki çalışmaların kişilerin/birimlerin inisiyatifine kalmasına sebep olmaktadır.

Belediyenin 2024 yılında yaptığı sosyal yardımların toplamı 1.912.172,05 TL'dir.

Kamu İdaresi cevabında, sosyal yardımlar için detay belirleyen düzenlemelerin yapılacağı ifade edilmiştir.

Bu itibarla, Belediyenin yapacağı sosyal yardımların, belirtilen hususta bir yönetmelik çıkarılarak önceden belirlenmiş usul ve esaslara göre yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

BULGU 3: MARSU Tarafından Belediye Adına Tahsil Edilen Vergi Bedellerinin Takibinin Yapılmaması

MARSU Genel Müdürlüğünün belediye adına tahsil edilen Çevre Temizlik Vergisi (ÇTV) paylarını zamanında ve tam olarak aktarmadığı, buna rağmen belediyenin gerekli takip işlemlerini yapmadığı görülmüştür.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu’nun “Çevre temizlik vergisi” başlıklı Mükerrer 44’üncü maddesinin;

birinci fıkrasında;

“Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ve belediyelerin çevre temizlik hizmetlerinden yararlanan konut, iş yeri ve diğer şekillerde kullanılan binalar çevre temizlik vergisine tabidir.”

yedinci fıkrasında;

“Su tüketim miktarı esas alınmak suretiyle hesaplanan çevre temizlik vergisi, su faturasında ayrıca gösterilmek suretiyle tahakkuk etmiş sayılır. Bu suretle tahakkuk eden vergi, su tüketim bedeli ile birlikte belediyelerce tahsil edilir. Su ve kanalizasyon hizmetleri ayrı bir kanunla düzenlenmiş bulunan büyük şehir belediye sınırları ve mücavir alanlardaki çevre temizlik vergisi ise 20.11.1981 tarihli ve 2560 sayılı Kanun hükümlerine göre kurulan su ve kanalizasyon idarelerince tahsil edilir.”

sekizinci fıkrasında;

“Su ve kanalizasyon idareleri büyük şehir dahilindeki her ilçe veya ilk kademe belediyesinin belediye ve mücavir alan sınırları içinde bulunan konutlara ilişkin olarak tahsil ettiği çevre temizlik vergisi ile bu verginin süresinde ödenmemesi nedeniyle tahsil ettiği gecikme zammının yüzde seksenini tahsilatı takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar bir bildirim ile ilgili belediyeye bildirerek aynı süre içinde öder. ...”

dokuzuncu fıkrasında;

“Tahsil ettiği vergiyi veya gecikme zammını yukarıda belirtilen süre içinde ilgili belediyeye yatırmayan idarelerden, bu tutarlar 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre gecikme zammı tatbik edilerek tahsil edilir.”

denilmektedir.

Yukarıdaki mevzuat hükümlerinden anlaşılabacağı üzere su ve kanalizasyon idarelerince konutlara ilişkin olarak su tüketim miktarı esas alınmak suretiyle hesaplanan ve tahsil edilen Çevre Temizlik Vergisi ile bu verginin süresinde ödenmemesi nedeniyle tahsil edilen gecikme zammının; yüzde seksenini ilgili belediyeye tahsilatı takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar bir bildirim ile bildirerek aynı süre içinde ödeme/aktarma yapması gerekmektedir. Ayrıca ödemeleri zamanında yapmayan su ve kanalizasyon idarelerinden bu ödemeler için gecikme zammı tatbik edilerek tahsilatın yapılacağı da ifade edilmiştir.

Yapılan incelemede; detayı aşağıdaki tabloda gösterildiği üzere MARSU tarafından konutlardan tahsil edilen Çevre Temizlik Vergisinden aktarılması gereken ilçe belediyesi payları ile gecikme zammının, belediyeye tahsilatı takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar bir bildirim ile bildirmesi ve aynı süre içinde ödeme/aktarma yapması gerekirken, bildirim yapmadığı ve aktarılması gereken tutarları zamanında ve tam olarak göndermediği tespit edilmiştir.

MARSU'dan alınan verilerden, 31.12.2024 tarihi itibarıyla, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde yer alan konutların su tüketimi üzerinden tahsil edilen ÇTV ve gecikme zammından belediyeye aktarılması gereken ÇTV payının 1.566.152,94 TL olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 8: ÇTV Alacakları

ÇTV Dönemi	Alacak Bakiyesi (TL)
Nisan 2014 - Aralık 2023 Dönemleri	861.584,13
Ocak 2024 Dönemi	45.085,99
Şubat 2024 Dönemi	50.657,69
Mart 2024 Dönemi	44.477,82
Nisan 2024 Dönemi	52.997,48
Mayıs 2024 Dönemi	55.454,62
Haziran 2024 Dönemi	62.728,54
Temmuz 2024 Dönemi	68.599,40

Ağustos 2024 Dönemi	76.600,91
Eylül 2024 Dönemi	74.250,74
Ekim 2024 Dönemi	64.015,85
Kasım 2024 Dönemi	62.483,15
Aralık 2024 Dönemi	47.216,62
Genel Toplam	1.566.152,94

Kamu İdaresi cevabında, MARSU tarafından tahsil edilen ÇTV payının belediye hesabına aktarımı için gerekli takiplerin yapılacağı ifade edilmiştir."

MARSU tarafından belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde yer alan konutlar üzerinden tahsil edilen ÇTV ve gecikme zammından belediyeye aktarılması gereken payların zamanında ve tam olarak aktarılmaması nedeniyle belediye gelir kaybına uğramaktadır. Belediyenin gelir kaybına uğramaması için gerekli alacak takip işlemlerinin yapılması gerekmektedir.

BULGU 4: Belediye Sınırları İçerisinde Faaliyet Gösteren İş Yerlerinin Bir Kısımından İlan ve Reklam Vergisi Tahakkuk ve Tahsilatlarının Yapılmaması

Belediyenin yetki ve görev alanı içinde faaliyet gösteren bazı iş yerlerinin ilan ve reklam vergisi mükellefiyetlerinin bulunmadığı görülmüştür.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun ikinci bölümünde ilan ve reklam vergisi ile ilgili düzenlemelere yer verilmiştir. Kanun'un 12'nci maddesinde, belediye sınırları ile mücavir alanları içinde yapılan her türlü ilan ve reklamın, ilan ve reklam vergisine tabi olduğu; 15'inci maddesinde verginin hangi tarife üzerinden alınacağı düzenlenmiştir.

Aynı Kanun'un 16'ncı maddesinde ise, vergiye tabi ilan ve reklamlarda, ilan ve reklam işinin mükellefçe yapılması halinde, ilan veya reklam işinin yapılmasından önce mükellef tarafından; ilan ve reklam işinin bu işi mutad meslek olarak ifa edenler tarafından yapılması halinde, ilan ve reklam işini yapanlarca ilan veya reklamın yapıldığı ayı takip eden ayın 20'nci günü akşamına kadar verilecek beyanname üzerine, bu verginin tarh ve tahakkuk ettirileceği düzenlenmiştir.

İdareden alınan çevre ve temizlik vergisi (ÇTV) mükellefleri listesinden çeşitli alanlarda faaliyet gösteren işyerlerine ilişkin bilgiler Mali Hizmetler Müdürlüğünden alınmış verilen bilgilerde yer alan işyerlerinin ilan ve reklam vergisi mükellefiyeti bulunup bulunmadığı yine İdare'den alınan ilan ve reklam vergisi mükellefleri listesinde taranmıştır.

Yapılan incelemede 311 ÇTV mükellefiyeti tesis edilmiş işyerinin ilan ve reklam vergisi mükellefiyetinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Kamu İdaresi cevabında, ilan ve reklam vergisi tahsilatına başlanıldığı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, İdarenin, ilan ve reklam vergisinden mahrum kalıp gelir kaybına uğramaması için sorumluluğu altında bulunan tüm alanlarda gerekli çalışma ve kontrolün yapılması gerekmektedir.

BULGU 5: Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu'na Göre Kurulması Gereken Değerlendirme Komisyonunun Kurulmaması

Belediye şirketine alınan işçilerle ilgili arşiv araştırması yapılmasına rağmen arşiv araştırması sonuçlarının Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu'na göre kurulması gereken değerlendirme komisyonunun tarafından yapılmadığı görülmüştür.

375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin Ek 20'nci maddesinin üçüncü fıkrasına dayanılarak çıkarılan "İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Bağlı Kuruluşları ile Bunların Üyesi Olduğu Mahalli İdare Birliklerinin Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmetlerinin Gördürülmesine İlişkin Usul ve Esaslar'ın" 4'üncü maddesinde;

"Şirket personeline aranacak şartlar

(1) *Şirketlerde işe alınacaklarda;*

(...)

3)Affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlardan, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan mahkûm olmamak,

(...)

6) Güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması yapılmış olmak,

(...)

şartları aranır.

(...)

(3) Birinci fıkranın altıncı bendine ilişkin soruşturma ve/veya araştırma talepleri ilgili valilik aracılığıyla yetkili mercilerden istenir. İntikal eden güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması sonuçları 14/2/2000 tarihli ve 2000/284 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Yönetmeliğine göre illerde valilikler bünyesinde teşkil edilen değerlendirme komisyonunca değerlendirilir. Ancak vali tarafından uygun görülmesi halinde sonuçların değerlendirilmesi ilgili idare bünyesinde anılan Yönetmeliğe göre teşkil edilen değerlendirme komisyonuna bırakılabilir. Şirketin ortakları arasında birden fazla idare bulunması durumunda değerlendirme yetkisinin bırakılacağı idare vali tarafından belirlenir.”

17.04.2021 tarihli ve 31455 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 7315 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu’nun 3’üncü maddesinde;

“(1) Arşiv araştırması, statüsü veya çalıştırma şekline bağlı olmaksızın ilk defa veya yeniden memuriyete yahut kamu görevine atanacaklar hakkında yapılır.”

Aynı Kanun’un 4’üncü maddesinde;

“(1) Arşiv araştırması;

a) Kişinin adli sicil kaydının,

b) Kişinin kolluk kuvvetleri tarafından hâlen aranıp aranmadığının,

c) Kişi hakkında herhangi bir tahdit olup olmadığının,

ç) Kişi hakkında kesinleşmiş mahkeme kararları ve 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesinin beşinci ve 231 inci maddesinin onüçüncü fıkraları kapsamında alınan kararlar ile kişi hakkında devam eden veya sonuçlanmış olan soruşturma ya da kovuşturmalar kapsamındaki olguların,

d) Hakkında kamu görevinden çıkarılma ya da kesinleşmiş memurluktan çıkarma cezası olup olmadığının,

mevcut kayıtlardan tespit edilmesidir.”

Yine aynı Kanun’un 7’nci maddesinde;

“1) Yaptırılan güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesi amacıyla Değerlendirme Komisyonu kurulur. Değerlendirme Komisyonu; Cumhurbaşkanlığında İdari İşler Başkanının görevlendireceği bir üst kademe yöneticisinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığında genel sekreter yardımcısının, bakanlıklarda bakan yardımcısının, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında en üst yöneticinin görevlendireceği bir üst kademe yöneticisinin, üniversitelerde rektör yardımcısının, valiliklerde vali yardımcısının başkanlığında, teftiş/denetim, personel ve hukuk birimleri ile uygun görülecek diğer birimlerden birer üyenin katılımıyla başkan dahil en az beş kişiden ve tek sayıda olacak şekilde oluşturulur. Milli güvenlik açısından stratejik önemi haiz birim, proje, tesis ve hizmetlerde istihdam edilecekler hakkındaki değerlendirme, ilgili bakanlık ya da kamu kurumları bünyesindeki Değerlendirme Komisyonunca yapılır.

(2) Memuriyet veya kamu görevlerine uygunluğunun değerlendirilmesini sağlayacak yorum içermeyen olgusal veriler, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapmakla görevli birimlerce ilgili kurum ve kuruluş bünyesinde kurulan Değerlendirme Komisyonuna iletilir.

(3) Değerlendirme Komisyonu kendisine iletilen verilere ilişkin nesnel ve gerekçeli değerlendirmelerini yazılı olarak atamaya yetkili amire sunar. Mahkemeler tarafından istenildiğinde bu bilgiler sunulur.”

Hükümleri yer almaktadır.

Yapılan incelemede Belediye şirketine alınan ve Belediye bünyesinde istihdam edilen işçiler için arşiv araştırması yapıldığı halde 7315 sayılı Kanun’da öngörülen değerlendirme komisyonun kurulmadığı görülmüştür.

Kamu İdaresi cevabında, Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanununa göre Değerlendirme Komisyonu kurulacağı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak; 7315 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu’nda öngörülen temel ilkelere, usul ve esaslara uygun olarak şirket personeli hakkında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması ile ilgili olarak bir değerlendirmenin kurulacak komisyon marifetiyle yapılması gerekmektedir.

BULGU 6: Meclis Kararıyla Ek Ödenek Verilmesine Rağmen Gelir ve Finansman Kaynağının Bulunmaması ve Alınan Kararın Büyükşehir Belediye Meclisine Gönderilmemesi

Belediye tarafından alınan ek ödenek kararı için yeni bir gelir ve finansman kaynağı bulunmadan ve alınan ek ödenek kararının büyükşehir belediye meclisine gönderilmeden yürürlüğe konulduğu görülmüştür.

27.05.2016 tarihli ve 29724 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinin 5’inci maddesinde ;belediye bütçesinin, mali yıl içindeki gelir ve gider tahminlerini gösteren, gelirlerin toplanmasına ve harcamaların yapılmasına izin veren bir meclis kararı olduğu, bütçenin, gider, gelir ve finansmanın ekonomik sınıflandırması bölümlerinden oluşacağı, gider bütçesinin, kurumsal, fonksiyonel, finansman tipi ve ekonomik sınıflandırma olmak üzere dört bölüme ayrılacağı belirtilmiştir. Yönetmelik’in 19’uncu maddesinde bütçe denkliğinin esas olduğu, gelirlerin giderleri karşılamaması halinde aradaki farkın ilk olarak gider bütçesinde öngörülen tertiplerden indirim yapılması ya da yeni gelir kaynakları bulunması suretiyle giderilmeye çalışılacağı, buna rağmen denklik sağlanamamış ise, borçlanma yoluna gidilerek veya varsa önceki yıldan nakit devri yoluyla bütçe denkligi sağlanacağı ifade edilmiştir.

Aynı Yönetmelik’in 37’inci maddesinde; Ek ödenek, bütçede tertibi bulunduğu halde ihtiyaca yetmeyeceği anlaşılan veya bütçenin düzenlenmesi ve görüşülmesi sırasında düşünülmeyen ve bütçede tertibi açılmayan, ancak yapılmasında zorunluluk bulunan bir hizmet için tertip açılarak, bütçenin diğer tertiplerindeki ödeneklere dokunulmadan alınan ödenek olarak tanımlanmıştır. Ek ödenek ancak bütçe yılı içerisinde verilebileceği, verilmesinin meclis kararı ile yapılacağı, Büyükşehir ilçe belediyelerinde ise belediye meclislerince kabul edildikten sonra büyükşehir belediye meclisince karara bağlanacağı, ek ödenek verilmesi için yeni bir gelir veya finansman kaynağının bulunmasının zorunlu olduğu vurgulanmıştır.

Yapılan incelemede; 10.06.2024 tarihli ve 46 sayılı Belediye Meclisi kararıyla ek ödenek olarak toplam 135.000.000,00 TL’nin kullanılması kararı alınmasına rağmen verilen ek ödenek için yeni bir gelir veya finansman kaynağının bulunmadığı ayrıca ek ödenek kararının büyükşehir belediyesince karara bağlanmadığı görülmüştür.

Kamu İdaresi cevabında, ek ödenek taleplerinin Büyükşehir Belediyesinden yapılacağı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak; yukarıda yer alan düzenlemelere göre idarenin bütçede tertibi bulunduğu halde ihtiyaca yetmeyeceği anlaşılan veya bütçenin düzenlenmesi ve görüşülmesi sırasında düşünülmeyen ve bütçede tertibi açılmayan, ancak yapılmasında zorunluluk bulunan bir hizmet için tertip açılarak ek ödenek kararı alınması halinde gelir ve finansman kaynağının bulunmasının ve ayrıca alınan ek ödenek kararının büyükşehir belediyesince karar bağlanmasının zorunlu olduğu açıktır.

BULGU 7: Hayvanları Koruma Kanunu Gereğince Kurulması Gereken Hayvan Bakımevlerinin Kurulmaması ve Bu Amaçla Ödenek Ayrılmaması

İdare tarafından, 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu kapsamında sahipsiz veya güçten düşmüş ya da tehlike arz eden hayvanların korunması ve bakımının yapılması ile rehabilitasyonunun sağlanması amacıyla kurulması zorunlu hayvan bakımevlerinin kurulmadığı, idarenin sorumluluğunda olan bu göreve yönelik harcamalar için 2024 yılı bütçesinde, kesinleşmiş en son bütçe gelirlerinin binde beşi oranında kaynak ayrılmadığı görülmüştür.

14.07.2021 tarihli ve 31541 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 7332 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu İle Türk Ceza Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 5199 sayılı Kanun’a ek ve geçici maddeler eklenmiştir. Bu kapsamda 5199 sayılı Kanun’a eklenen 7527 sayılı Kanun’un 13’üncü maddesiyle başlığı “Yerel yönetimlerin sorumluluğu” olarak değiştirilen ek 1’inci maddede büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri ve nüfusu yirmi beş bini aşan belediyelerin, sahipsiz veya güçten düşmüş ya da tehlike arz eden hayvanların korunması ve bakımının yapılması ile rehabilitasyonunun sağlanması amacıyla hayvan bakımevleri kuracağı belirtilmiştir. Yine aynı kapsamda Geçici 4’üncü maddede büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri ve nüfusu yetmiş beş bini aşan belediyelerin 31.12.2028 tarihine kadar hayvan bakımevlerini kurmakla yükümlü oldukları ifade edilmiştir. Ayrıca belediyelere hayvan bakımevleri kurmak, rehabilitasyon işlemlerini gerçekleştirmek ve sahipsiz hayvanlara sahiplendirilinceye kadar bakmak için kesinleşmiş en son bütçe gelirlerinin binde beşi oranında kaynak ayırmak ve ayrılan ödenekler başka bir amaç için kullanmamakla yükümlü kılınmıştır.

Yukarıda açıklanan mevzuat çerçevesinde idarenin 31.12.2028 tarihine kadar sahipsiz veya güçten düşmüş ya da tehlike arz eden hayvanların korunması ve bakımının yapılması ile rehabilitasyonunun sağlanması amacıyla hayvan bakımevleri kurması gerektiği açıktır. Ayrıca bu amaçla 2028 yıl sonuna kadar kesinleşmiş en son bütçe gelirlerinin %0,5’i (binde beş) kaynak ayırması gerekmektedir.

Yapılan incelemede mevzuat çerçevesinde herhangi bir hayvan bakımevi kurulmadığı kesinleşmiş en son bütçe gelirlerinin binde beşi oranında kaynak ayrılmadığı görülmüştür.

Kamu İdaresi cevabında, Hayvanları Koruma Kanunu gereğince kurulması gereken hayvan bakım evi inşaat çalışmalarına başlanmış olduğu ifade edilmiştir.

Özellikle mevzuatta, sahipsiz ve tehlike arz eden hayvanların rehabilitasyonu belirtilmiş olup hayvan bakımevlerinin kurulmaması nedeniyle halk sağlığında meydana gelebilecek bir olumsuzluk durumunda idarenin sorumlu olacağı ve bu sorumluluk kapsamında maddi külfetlere katlanacağı açıktır. Bu ve benzeri nedenlerle idare tarafından, kesinleşmiş en son bütçe gelirlerinin %0,5'i (binde beş) kadar kaynağın ayrılarak mevzuat çerçevesinde hayvan bakımevlerinin kurulması gerekmektedir. Sonuç olarak; mevzuatta belirtilen sürede hayvan bakımevlerinin kurulması ve mevzuatta öngörülen sorumlulukların yerine getirilmesi gerekmektedir.

BULGU 8: Doğrudan Temin ile Yapılan Mal ve Hizmet Alımlarda Kamu İhale Kurumunun Uygun Görüşü Alınmadan Parasal Limitin Aşılması

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun doğrudan temin (22/d) maddesi kapsamında yapılan mal ve hizmet alımlarında Kamu İhale Kurulu'ndan uygun görüş alınmadan Kanun'da öngörülen parasal limitlerin aşıldığı tespit edilmiştir.

4734 sayılı Kanun'un 22'nci maddesini birinci fıkrasının (d) bendinde, idarelerin bent hükümde belirlenen tutarı aşmayan ihtiyaçlarının ilân yapılmaksızın ve teminat alınmaksızın doğrudan temin usulüyle karşılanabileceği düzenlenmiştir.

Yine, 4734 Kanun'un "İdarelerce uyulması gereken diğer kurallar" başlıklı 62'nci maddesinin (ı) bendinde ise: *"Bu Kanunun 21 ve 22'nci maddelerindeki parasal limitler dahilinde yapılacak harcamaların yıllık toplamı, idarelerin bütçelerine bu amaçla konulacak ödeneklerin %10'unu Kamu İhale Kurulunun uygun görüşü olmadıkça aşamaz"* düzenlemesi yapılmıştır.

Anılan düzenlemeler uyarınca, Kanun'un 21 ve 22'nci maddelerinde belirlenen parasal limitler dahilinde yapılacak harcamaların toplam tutarının, idarelerin ihtiyaç türüne göre bütçelerine bu amaçla koyacakları ödeneklerin %10'unu aşması Kurul'un uygun görüşü alınmadan mümkün değildir.

Yine, 4734 Kanun'un "Temel ilkeler" başlıklı 5'nci maddesinde; *"İdareler, bu Kanuna göre yapılacak ihalelerde; saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenilirliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla sorumludur.... Bu Kanuna göre yapılacak ihalelerde açık ihale usulü ve belli istekliler arasında ihale usulü temel usullerdir... Diğer ihale usulleri Kanunda belirtilen özel hallerde kullanılabilir..."* düzenlemeleri Kanun uygulamasında temel ilkeler olarak benimsenmiştir.

Diğer taraftan, anılan Kanun'un "Görevlilerin ceza sorumluluğu" başlıklı 60'ıncı maddesinde; *"İhale yetkilisi ile ihale komisyonlarının başkan ve üyeleri ile ihale işlemlerinden sözleşme yapılmasına kadar ihale sürecindeki her aşamada görev alan diğer ilgililerin; 17 nci maddede belirtilen fiil veya davranışlarda bulunduklarının, görevlerini kanuni gereklere uygun veya tarafsızlıkla yapmadıklarının, taraflardan birinin zararına yol açacak ihmalde veya kusurlu hareketlerde bulunduklarının tespiti halinde, haklarında ilgili mevzuatları gereğince disiplin cezası uygulanır. Ayrıca, fiil veya davranışlarının özelliğine göre haklarında ceza kovuşturması da yapılır ve hükmolunacak ceza ile birlikte tarafların uğradıkları zarar ve ziyan genel hükümlere göre kendilerine tazmin ettirilir. Bu Kanuna aykırı fiil veya davranışlardan dolayı hüküm giyen idare görevlileri, bu Kanun kapsamına giren işlerde görevlendirilemezler. Bu Kanun kapsamına giren işlerden dolayı yargı organlarınca herhangi bir ceza verilmiş olanlar, bu Kanun kapsamına giren bütün kamu kurum ve kuruluşlarınca bu Kanunun ve ilgili diğer mevzuatın uygulanması ile görevli ve yetkili kadrolara atanamaz ve görev alamazlar. 5'inci maddede belirtilen ilkelere ve 62'nci maddede belirtilen kurallara aykırı olarak ihaleye çıkılmasına izin verenler ve ihale yapanlar hakkında da yukarıda belirtilen müeyyideler uygulanır"* denilmektedir.

Yukarıda yer alan madde hükümleri birlikte değerlendirildiğinde; 4734 sayılı Kanun kapsamında olan idarelerin Kanunun 21 ve 22'nci maddelerinde belirtilen parasal limitler dahilinde yapacakları harcamalarının yıllık toplamının idarenin bütçesine bu amaçla konulacak ödeneklerin %10'unu aşamayacağı, bu düzenleme ile Kanun kapsamındaki kurum ve kuruluşlar tarafından yapılacak mal ve hizmet alımları ile yapım işlerine ilişkin harcamaların Kanun'da belirtilen temel ilke ve usullere uygun şekilde ve öncelikle açık ihale usulü ile yapılmasının amaçlandığı, esasen bir ihale usulü olmayan doğrudan temin (22/d) maddesi ile buna benzer bir parasal limitli alım şekli olan (21/f) pazarlık usulü uygulamasına idarelerin daha sınırlı hallerde başvurularının istendiği ve söz konusu alımlara üst limit sınırı getirilmesine ilişkin düzenlemelerin de bu amaca uygun olarak yapıldığı anlaşılmaktadır.

Ancak, yapılan incelemede; yukarıdaki mevzuat hükümlerine aykırı hareket edilerek mal ve hizmet alımlarında Kurul'dan uygun görüş alınmadan 2024 yılı bütçesine bu amaçla konulan ödeneğin %10'unu aşacak şekilde doğrudan temin (22/d) usulüyle alım yapıldığı görülmüştür. Mal alımları için Belediye 2024 yılı bütçesine konulan ödenek ve ek ödenek toplamı yaklaşık olarak 35.721.776,00; bu ödenek toplamının %10'u ise 3.572.177,60 TL'dir. Belediye'nin 2024 yılı içinde sadece doğrudan temin (22/d) kapsamında yaptığı mal alımları harcama tutarı toplamı ise 4.665.873,35 TL olarak hesap edilmiştir. Bu itibarla, anılan Kanun hükmünde öngörülen yıllık %10'luk harcama sınırı Kurul'un uygun görüşü alınmadan aşıldığı anlaşılmıştır.

Kamu İdaresi cevabında, doğrudan temin ile yapılacak olan mal alımlarında parasal limitin aşılması durumunda Kamu İhale Kurumunun uygun görüşü alındıktan sonra alımların gerçekleştirileceği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, anılan Kanun'da öngörülen yıllık %10'luk azami harcama sınırının Kurul'un uygun görüşü alınmadan aşılması açıklanan mevzuat hükümlerine aykırıdır ve ilgili kamu görevlilerinin sorumluluğunu gerektirmektedir.

T.C. SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

06520 Balgat / ANKARA

Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00

e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr

<https://www.sayistay.gov.tr>